**W SPRAWIE OBOWIĄZKÓW POSŁA JAKO ADMINISTRATORA
W KONTEKŚCIE OGÓLNEGO ROZPORZĄDZENIA
O OCHRONIE DANYCH (RODO)**

**ON DUTIES OF A DEPUTY AS AN ADMINISTRATOR
IN THE CONTEXT OF THE GENERAL DATA
PROTECTION REGULATION (GDPR)**

The opinion contains an analysis of duties of a Deputy as an administrator within the meaning of the General Data Protection Regulation (GDPR). The problem of a consent to data processing by the Deputy's office is discussed herein, as well as its features on the basis of GDPR and the guidelines by Article 29 Data Protection Working Party and issues related to obtaining the consent of the person, whose personal data is to be processed. Matters related to protecting data are also presented. It is pointed that the control of implementing the GDPR is based on the provisions of the national law (the act on personal data protection).

Słowa kluczowe: ochrona danych osobowych, administrator, biuro poselskie, poseł

Key words: personal data protection, administrator, Deputy's office, Deputy

I. TEZY OPINII

1. W przypadku gdy dane osobowe zostają zebrane m.in. w celu udostępnienia ich w mediach społecznościowych (zdjęcia uczestników konkursu), utrwalenia na nośniku (np. na dyplomie), organizowania i przechowywania w bazie danych (np. na potrzeby korespondencji), jak również w celu podjęcia interwencji poselskiej, w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych

* Opinia została napisana 16 lipca 2018 r. (*przyp. red.*).

i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych; dalej: RODO) przewidziano obowiązek uzyskania zgody na przetwarzanie danych osobowych w jednym lub większej liczbie określonych celów od osoby, której dane te dotyczą.

2. Jakkolwiek zgodnie z RODO brak normy prawnej określającej formę zgody na przetwarzanie danych, to w celach dowodowych zasadne wydaje się odbieranie zgody w formie pisemnej. Można wyróżnić podstawowe elementy takiej zgody.

3. Wprowadzie zagadnienia związane z projektowaniem konkretnych technicznych i organizacyjnych zabezpieczeń danych nie należą do kwestii teoretycznoprawnych i z tej przyczyny nie mogły być przedmiotem niniejszej opinii, należy jednak zwrócić uwagę na takie czynniki, jak stan wiedzy technicznej, koszt wdrażania oraz charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze (art. 24, 25 i 32 RODO).

4. Sposób ochrony danych osobowych może być kontrolowany przez prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

5. Ochrona wizerunku stanowi kwestię odrębną od ochrony danych osobowych i została uregulowana cywilnoprawnie w prawie krajowym. Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej lub jej przedstawiciela ustawowego (art. 81 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1191, ze zm.; dalej: u.p.a.).

II. PRZEDMIOT OPINII

Przedmiot opinii stanowi kwestia obowiązków posła dotyczących danych osobowych przetwarzanych w związku z działalnością poselską.

W treści zlecenia zwrócono uwagę na problemy praktyczne dotyczące ochrony wizerunku oraz ochrony danych osobowych osób, które powierzają swoje sprawy w ramach zapytań i interwencji poselskich, a także danych osobowych dzieci biorących udział w konkursach i wycieczkach. Wskazano, że działalność poselska wiąże się z prowadzeniem interwencji, na potrzeby których interesanci udostępniają swoje dane osobowe oraz dokumenty, a w mediach społecznościowych są publikowane zdjęcia finalistów i zdjęcia grupowe z organizowanych przez posła konkursów.

W związku z tym w zleceniu sformułowano następujące pytania:

1. W jaki sposób powinna być sporządzona zgoda rodzica na udział dziecka w organizowanym konkursie, aby była ona zgodna z RODO? Czy zgoda ta obejmuje również tworzenie dyplomów oraz spersonalizowanej korespondencji?

2. W jaki sposób powinny zostać zabezpieczone dane uczestników konkursów dla dzieci i młodzieży?

3. Czy do zamieszczenia informacji o uczestnikach konkursu, w tym zdjęć z rozdania nagród oraz zdjęć grupowych w mediach społecznościowych lub gazecie, potrzebna jest ich zgoda?

4. Czy poseł potrzebuje zgody na przetwarzanie danych osobowych przy podejmowaniu interwencji? Jakiej taka zgoda powinna zawierać elementy i w jaki sposób powinna być wyrażona?

5. W jaki sposób należy zapewnić ochronę danych osobowych interesantów? Jakimi środkami?

6. Czy sposób ochrony danych osobowych będzie kontrolowany? Jeśli tak, to przez kogo?

Treść zlecenia została doprecyzowana mailowo w dniu 11 lipca 2018 r.:

— w odniesieniu do pytania 1. wyjaśniono, że spersonalizowana korespondencja dotyczy wysyłania listów, listów gratulacyjnych, kartek świątecznych i podziękowań za udział w konkursach;

— w odniesieniu do pytania 5. wskazano, że środki dotyczą zarówno środków finansowych, np. zlecenia zabezpieczenia danych firmie zewnętrznej, oraz środków rzeczowych, np. umieszczenia danych w zabezpieczonych skrypcie bazach internetowych lub zakupu szafy zamykanej, pancernej zabezpieczającej dane.

Opinię przygotowano na podstawie stanu prawnego na dzień 16 lipca 2018 r.

W opinii uwzględniono postanowienia następujących aktów prawnych:

1) ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. poz. 1000, dalej: u.o.d.o.);

2) ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1510, ze zm., dalej: u.w.m.);

3) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE; ogólne rozporządzenie o ochronie danych (Dz.Urz. UE L 119, s. 1).

Należy zastrzec, że Biuro Analiz Sejmowych nie jest uprawnione do prezentowania stanowiska w sprawach indywidualnych, które mogą stać się przedmiotem postępowania prowadzonego przed właściwymi organami władzy publicznej. Przygotowywane w Biurze opinie, w tym również przedmiotowa, odnoszą się do zagadnień generalnych i abstrakcyjnych, czyli do hipotetycznych, a nie do konkretnych stanów faktycznych. Z tych względów nie jest możliwe przedstawienie stanowiska dotyczącego konkretnego stanu faktycznego wskazanego w zleceniu. Przedstawiony w treści zlecenia stan faktyczny może stanowić jedynie podstawę do stworzenia hipotetycznego stanu faktycznego, w nawiązaniu do którego zostanie zaprezentowana wykładnia odpowiednich przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

III. UZASADNIENIE PRAWNE TEZ OPINII

Przed przystąpieniem do formułowania uzasadnienia tez niniejszej opinii należy wyraźnie zastrzec, że z uwagi na fakt, że przepisy RODO weszły w życie w dniu 25 maja 2018 r., nie istnieje jak dotąd wykształcona praktyka ich stosowania, brak również stanowiska orzecznictwa w tym zakresie. Rozważania ograniczają się zatem jedynie do analizy teoretycznej.

1. Zgoda jako podstawa przetwarzania danych osobowych

Przed wszystkim należy podzielić pogląd wyrażony w opinii BAS, że poseł dokonujący czynności w związku wykonywaniem mandatu w zakresie przetwarzania danych osobowych jest administratorem tych danych, zgodnie z RODO¹. Oznacza to, że poseł samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych (art. 4 pkt 7 RODO). Dane osobowe mogą zostać zebrane m.in. w celu udostępniania ich w mediach społecznościowych lub prasie (zdjęcia uczestników konkursu, czyli obrazy dotyczące osoby fizycznej²), utrwalenia na nośniku (np. na dyplomie), organizowania i przechowywania w bazie danych (np. na potrzeby korespondencji), jak również w celu podjęcia interwencji poselskiej. W wymienionych przypadkach właściwą podstawą do przetwarzania danych będzie stanowił art. 6 ust. 1a RODO, z którego wynika obowiązek uzyskania zgody na przetwarzanie danych osobowych w jednym lub większej liczbie określonych celów od osoby, której dane te dotyczą. Należy podkreślić, że we wskazanych sytuacjach, zgodnie z art. 7 ust. 1 RODO, administrator (zatem również poseł) musi być w stanie wykazać, że osoba, której dane dotyczą, wyraziła zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych. Zgodnie z art. 4 pkt 11 RODO zgoda osoby, której dane dotyczą, oznacza dobrowolne, konkretne, świadome i jednoznaczne okazanie woli, w którym osoba, której dane dotyczą, w formie oświadczenia lub wyraźnego działania potwierdzającego, przyzwala na przetwarzanie dotyczących jej danych osobowych. Zgoda musi mieć charakter uprzedni, czyli musi zostać wyrażona przed rozpoczęciem przetwarzania danych przez administratora³.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że z wymogiem dobrowolności łączy się uprawnienie osoby, której dane dotyczą, do rzeczywistego wycofania zgody⁴. Wycofanie zgody nie pozbawi legalności przetwarzania dokonanego na podstawie zgody przed jej wycofaniem, a osoba, której dane dotyczą, powinna zostać o tym poinformowana przed udzieleniem zgody na przetwarzanie danych osobowych⁵.

Dokładną analizę pojęcia „zgoda” w RODO zapewniają „Wytoczne dotyczące zgody na mocy rozporządzenia 2016/679”⁶ przyjęte 28 listopada 2017 r. przez Grupę Roboczą Art. 28 ds. Ochrony Danych. Wskazuje się, że „jeżeli administrator połączył kilka celów przetwarzania i nie próbował uzyskać odrębnej zgody dla każdego celu, nie ma dobrowolności [...]. Rozwiązanie zapewniające przestrzeganie warunków ważnej zgody polega na szczegółowości, tj. na oddzieleniu tych celów i uzyskaniu zgody dla

¹ M. Bajor-Stachańczyk, *Opinia prawna w sprawie obowiązków posłów w zakresie ochrony danych osobowych w związku z wejściem w życie RODO*, opinia BAS z dnia 30 marca 2018 r., BAS-WAP-437/18.

² A. Krasuski, *Ochrona danych osobowych na podstawie RODO*, Warszawa 2018, s. 85.

³ D. Lubasz, komentarz do art. 6 ust. 1a RODO, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Warszawa 2018, s. 355.

⁴ D. Lubasz, komentarz do art. 4 pkt 11 RODO, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie...*, s. 245.

⁵ A. Krasuski, *op. cit.*, s. 243.

⁶ „Wytoczne dotyczące zgody na mocy rozporządzenia 2016/679”, <https://uodo.gov.pl>, dostęp 13 VII 2018 r. Sukcesorem Grupy Roboczej jest w zakresie ochrony danych Europejska Rada Ochrony Danych (art. 68 i n. RODO); *vide* U. Góral, *Europejska Rada Ochrony Danych — proces transformacji Grupy Roboczej Art. 29*, „Monitor Prawniczy” 2017, nr 20, dodatek s. 13).

każdego celu⁷. Konsekwentnie w hipotetycznym stanie faktycznym, w którym administrator (zatem także poseł) zamierzałby przetwarzać dane uczestników konkursu, zarówno w celu udostępniania zdjęć w mediach społecznościowych, jak też w celu tworzenia dyplomów dla dzieci i stworzenia bazy adresowej, na podstawie której adresowana byłaby korespondencja (np. kartki świąteczne czy podziękowania), wydaje się, że powinien on zapewnić odrębną możliwość wyrażenia zgody (tzw. mechanizm *opt-in*) dla każdego celu, aby umożliwić np. rodzicom dzieci uczestniczących w konkursach wyrażenie konkretnej zgody na konkretne cele (konkretność)⁸.

W celu zapewnienia świadomości zgody konieczne jest poinformowanie osoby, której dane dotyczą, o określonych elementach, które są kluczowe do dokonania wyboru⁹:

- a) tożsamość administratora (np. imię i nazwisko posła);
- b) cel każdej operacji przetwarzania, dla której prosi się o zgodę (np. udostępnienie zdjęcia na Facebooku, udostępnienie zdjęcia w prasie, stworzenie dyplomu za udział/dyplomu laureata konkursu, możliwość kierowania korespondencji, np. kartki z podziękowaniem, podjęcie interwencji poselskiej);
- c) jakie dane (rodzaj danych) będą zbierane i wykorzystywane (np. zdjęcie twarzy umożliwiające identyfikację, imię i nazwisko, adres korespondencyjny);
- d) istnienie prawa do wycofania zgody.

W odniesieniu do kryterium jednoznaczności „zgoda wymaga oświadczenia od osoby, której dane dotyczą, lub wyraźnego działania potwierdzającego, co oznacza, że musi być zawsze udzielona poprzez aktywne działania lub deklarację”¹⁰.

W RODO brakuje normy prawnej określającej formę, w jakiej informacje muszą być przekazywane w celu spełnienia wymogu świadomej zgody¹¹. Wydaje się jednak, że w odniesieniu do wspomnianych w niniejszym punkcie opinii celów dowodowych wskazane byłoby zbieranie oświadczeń o wyrażeniu zgody na piśmie w sposób pozwalający wyraźnie odróżnić je wizualnie od ewentualnych pozostałych kwestii zawartych w przykładowym dokumencie (np. w pisemnym zgłoszeniu do konkursu można rozważyć włączenie formularza zgody do dokumentacji przy regulaminie konkursu); oświadczenia o wyrażeniu zgody powinny zostać sformułowane w sposób zrozumiały, jasnym i prostym językiem¹², a sama zgoda nie powinna być wydrukowana czcionką, której rozmiar uniemożliwia łatwe zapoznanie się z treścią oświadczenia¹³. Dodatkowo wiadomość, w której administrator (także poseł) występuje o zgodę, „powinna być zrozumiała dla przeciętnej osoby, a nie tylko dla prawników”¹⁴. Ponadto „admini-

⁷ U. Góral, *op. cit.*, s. 13

⁸ *Ibidem*, s. 15.

⁹ „Wytyczne dotyczące zgody na mocy rozporządzenia 2016/679”..., s. 16.

¹⁰ *Ibidem*, s. 19.

¹¹ *Ibidem*, s. 17.

¹² Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz, red. P. Litwiński, R. Barta, M. Kawecki, Warszawa 2018, s. 314.

¹³ P. Fajgielski, *Zgoda na przetwarzanie danych osobowych w przepisach ogólnego rozporządzenia o ochronie danych*, „Informacja w Administracji Publicznej” 2016, nr 4, s. 9.

¹⁴ „Wytyczne dotyczące zgody na mocy rozporządzenia 2016/679”..., s. 17.

strator może prowadzić rejestr oświadczeń o wyrażeniu zgody, aby móc wykazać, w jaki sposób uzyskano zgodę, kiedy uzyskano zgodę i jakie informacje przekazano osobie, której dane dotyczą w momencie uzyskania zgody”¹⁵.

Należy zaznaczyć, że kwestię odrębną od ochrony danych osobowych stanowi ochrona wizerunku, o której wspomniano w treści zlecenia. Wizerunek jest dobrem osobistym i podlega ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm., dalej: k.c.) oraz ustawy o prawie autorskim. Zgodnie z art. 81 ust. 1 u.p.a., rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W przypadku wizerunku niepełnoletniego dziecka do udzielenia zezwolenia na rozpowszechnianie jego wizerunku, zgodnie z przepisami prawa cywilnego, upoważnieni będą rodzice posiadający nad nim władzę rodzicielską (art. 11 k.c. w zw. z art. art. 92 i 98 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 682, ze zm.)). Ustawodawca nie przewidział żadnej szczególnej formy wyrażenia takiego zezwolenia¹⁶.

Problematyka udzielania zezwolenia na wykorzystanie wizerunku była już przedmiotem opinii BAS¹⁷. Należy podzielić zaprezentowany w niej pogląd, zgodnie z którym „Zgoda na wykorzystanie wizerunku może być udzielona w dowolnej formie, ale musi być niewątpliwa. Oznacza to, że osoba jej udzielająca musi mieć pełną świadomość nie tylko formy przedstawienia jej wizerunku, ale także miejsca i czasu publikacji, zestawienia z innymi wizerunkami i towarzyszącego komentarza. [...] Uprawniony powinien wyrazić zgodę najpóźniej w chwili ustalenia wizerunku. Może to zatem zrobić przed ustaleniem wizerunku, jak również w czasie, kiedy wizerunek powstaje. Udzielenie zgody *post factum* nie wyłączy bezprawności¹⁸. Natomiast zgoda na rozpowszechnianie wizerunku powinna być udzielona, jak się wydaje, zanim osoba zainteresowana rozpowszechnianiem wizerunku podejmie działania zmierzające do jego upublicznienia”¹⁹.

Należy zgodzić się również z poglądem, zgodnie z którym zezwolenie na rozpowszechnianie wizerunku może być udzielane przez akceptację regulaminu danego wydarzenia (np. konkursu czy wycieczki), przy czym regulamin powinien być udostępniony w taki sposób, aby każdy uczestnik wydarzenia miał możliwość zapoznania się z jego treścią. Ewentualnie w regulaminie powinien znaleźć się zakres rozpowszechniania wizerunku (np. enumeracja w prasie, w Internecie itp.). Ponadto, jak wyjaśniono w cytowanej opinii, „Inną popularną i skuteczniejszą pod względem dowodowym, choć również znacznie trudniejszą organizacyjnie, metodą jest odebranie przedmiotowego oświadczenia od każdej uczestniczącej w wydarzeniu osoby, np. poprzez złożenie przez nią podpisu na przygotowanej wcześniej karcie zawierającej treść oświadczenia”.

¹⁵ *Ibidem*, s. 25.

¹⁶ *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. P. Ślęzak, Warszawa 2017.

¹⁷ J. Karolczak, *Opinia prawna dotycząca możliwości nagrywania i publikowania zdjęć ze spotkań z posłem*, opinia BAS z 16 maja 2018 r., BAS-WAP-865/18.

¹⁸ P. Ślęzak, *Ochrona prawa do wizerunku*, Katowice 2009, s. 35.

¹⁹ *Ibidem*.

Również z uwagi na art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. — Prawo prasowe (Dz.U. nr 5, poz. 24, ze zm.) publikowanie lub rozpowszechnianie w inny sposób informacji utrwalonych za pomocą zapisów fonicznych i wizualnych wymaga zgody osób udzielających informacji (w przypadku zdjęć z konkursu dla dzieci będzie to zgoda rodziców).

2. Zabezpieczenie danych

Obowiązkiem administratora jest przetwarzanie danych w sposób zapewniający bezpieczeństwo danych osobowych, w tym ochronę przed ich niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, za pomocą odpowiednich środków technicznych lub organizacyjnych („integralność i poufność”; art. 5 ust. 1f w zw. z art. 5 ust. 2 RODO). Uwzględniając charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie i wadze, administrator wdraża odpowiednie środki techniczne i organizacyjne, aby przetwarzanie odbywało się zgodnie z RODO i aby móc to wykazać, przy czym środki te są w razie potrzeby poddawane przeglądowi i uaktualniane (art. 24 RODO).

Dokładniej kwestię środków uregulowano w art. 25 ust. 1 RODO, zgodnie z którym administrator powinien, uwzględniając stan wiedzy technicznej, koszt wdrażania oraz charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze wynikające z przetwarzania, wdrożyć odpowiednie środki techniczne i organizacyjne, jak pseudonimizacja²⁰, zaprojektowane w celu skutecznej realizacji zasad ochrony danych, takich jak minimalizacja danych²¹, oraz w celu nadania przetwarzaniu niezbędnych zabezpieczeń, tak aby spełnić wymogi RODO oraz chronić prawa osób, których dane dotyczą. Dodatkowo art. 32 ust. 1 RODO nakazuje, aby administrator, uwzględniając stan wiedzy technicznej, koszt wdrażania oraz charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze, wdrożył odpowiednie środki techniczne i organizacyjne, aby zapewnić stopień bezpieczeństwa odpowiadający temu ryzyku, w tym m.in. w stosownym przypadku:

- a) pseudonimizację i szyfrowanie danych osobowych;
- b) zdolność do ciągłego zapewnienia poufności, integralności, dostępności i odporności systemów i usług przetwarzania;
- c) zdolność do szybkiego przywrócenia dostępności danych osobowych i dostępu do nich w razie incydentu fizycznego lub technicznego;

²⁰ Zgodnie art. 4 pkt 5 RODO, pojęcie „pseudonimizacja” obejmuje przetworzenie danych osobowych w taki sposób, by nie można ich było przypisać konkretnej osobie, której dane dotyczą, bez użycia dodatkowych informacji, pod warunkiem, że takie dodatkowe informacje są przechowywane osobno i są objęte środkami technicznymi i organizacyjnymi uniemożliwiającymi przypisanie ich zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej.

²¹ Jest to normatywna zasada, wyrażona w art. 5 ust. 1c RODO, zgodnie z którą dane osobowe muszą być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w jakich są przetwarzane.

d) regularne testowanie, mierzenie i ocenianie skuteczności środków technicznych i organizacyjnych, mających zapewnić bezpieczeństwo przetwarzania.

Kluczowe wydaje się stwierdzenie, że dane mają być zabezpieczane od momentu ich zebrania do momentu ich trwałego i ostatecznego usunięcia²². Trzeba jednak zaznaczyć, że w przepisach RODO nie wskazano konkretnych rozwiązań, w szczególności środków technicznych, pozostawiając administratorowi (np. posłowi) wybór szczególnie wyczerpujących rozwiązań mających na celu realizację nałożonych na niego obowiązków²³.

W hipotetycznej sytuacji przetwarzania danych uczestników konkursu lub interesantów, czyli osób, w sprawie których poseł podejmuje interwencje, kwestii środków zabezpieczenia danych dotyczą dwa aspekty. Pierwszy aspekt dotyczy danych w formie cyfrowej; jedynie przykładowo można wskazać na zasadność domyślnego zablokowania (osobom nieuprawnionym do przetwarzania danych) edycji treści, np. na Facebooku, czy zabezpieczenia metodami informatycznymi zbioru danych służących do korespondencji lub ewidencji interesantów. W drugim aspekcie sprawy, w odniesieniu do problematyki zabezpieczenia danych utrwalonych, np. w formie papierowej, należy wskazać na konieczność ich przechowywania poza zasięgiem osób postronnych i nieupoważnionych do ich przetwarzania.

W kontekście pytania dotyczącego środków finansowych przede wszystkim wydaje się, że zabezpieczenie danych osobowych przetwarzanych w biurze poselskim należy zaliczyć do elementów funkcjonowania tego biura. Konsekwentnie wydaje się, że zgodnie z art. 23 ust. 3 u.w.m. ewentualne koszty związane z omawianym zabezpieczeniem będą mogły zostać pokryte ryczałtem z funduszy przysługujących posłowi na funkcjonowanie biura. W sprawozdaniu z wydatkowania kwoty ryczałtu przeznaczonego na prowadzenie biura poselskiego wskazano bowiem jedynie przykładowy, a nie wyczerpujący zestaw kategorii wydatków objętych wymienionym ryczałtem²⁴. Ponadto rozważywszy możliwość zlecenia zabezpieczenia danych firmie zewnętrznej, należy uznać, że rozwiązanie takie wiąże się z powierzeniem na podstawie umowy przetwarzania danych osobowych innemu podmiotowi (podmiotowi przetwarzającemu; art. 4 pkt 8 w zw. z art. 28 RODO). Z zabezpieczeniem mogą się bowiem wiązać takie operacje na danych, jak ich organizowanie, porządkowanie czy przechowywanie. Jak wskazuje się w literaturze, „administrator może, zgodnie z art. 28 RODO, korzystać wyłącznie z usług tych podmiotów przetwarzających, które zapewniają wystarczające gwarancje. Dotyczy to w szczególności wiedzy fachowej, wiarygodności danego podmiotu oraz odpowiednich zasobów oraz wdrożenia środków technicznych i organizacyjnych odpowiadających wymogom RODO, w tym wymogów dotyczących bezpieczeństwa przetwarzania danych — o czym jest mowa w motywie 81 RODO”²⁵.

²² D. Lubasz, K. Witkowska-Nowakowska, komentarz do art. 25 RODO, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie...*, s. 604.

²³ D. Lubasz, komentarz do art. 24 RODO, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie...*, s. 588.

²⁴ Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 8 Marszałka Sejmu z dnia 25 września 2001 r. w sprawie warunków organizacyjno-technicznych tworzenia, funkcjonowania i znoszenia biur poselskich.

²⁵ M. Byczkowski, *Zabezpieczanie danych osobowych w RODO*, „Informacja w Administracji Publicznej” 2017, nr 2, s. 21.

Należy podkreślić, że zakres niniejszej opinii nie obejmuje kwestii związanych z planowaniem konkretnych zabezpieczeń technicznych (np. oceną konieczności zakupu określonego typu szafy czy sejfu) i organizacyjnych (np. opracowanie zasad postępowania z danymi) na potrzeby indywidualnego administratora, ponieważ zagadnienia te nie należą do kwestii teoretycznoprawnych.

3. Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych

Problematykę kontroli przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych uregulowano w ustawie o ochronie danych osobowych. W biurze poselskim ewentualnie mogą być przetwarzane dane osobowe interesantów czy uczestników wycieczek lub konkursów, natomiast kontrolę w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych może przeprowadzić prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (art. 78 u.o.d.o.): a) zgodnie z zatwierdzonym przez prezesa Urzędu planem kontroli; b) na podstawie uzyskanych przez prezesa Urzędu informacji lub c) w ramach monitorowania przestrzegania i stosowania RODO. Zgodnie z art. 79 ust. 1 u.o.d.o. kontroli może dokonać upoważniony przez prezesa Urzędu pracownik urzędu albo — w przypadku wspólnych operacji organów nadzorczych państw członkowskich — upoważniony przez prezesa Urzędu członek lub pracownik organu nadzorczego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

IV. PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza prowadzi do następujących wniosków, stanowiących odpowiedź na pytania sformułowane w zleceniu.

Jeżeli w przykładowym stanie faktycznym sprawy dane osobowe zostają zebrane m.in. w celu udostępnienia ich w mediach społecznościowych (zdjęcia uczestników konkursu), utrwalenia na nośniku (np. na dyplomie), organizowania i przechowywania w bazie danych (np. na potrzeby korespondencji), jak również w celu podjęcia interwencji poselskiej, w RODO przewidziano obowiązek uzyskania zgody na przetwarzanie danych osobowych w jednym lub większej liczbie określonych celów od osoby, której dane te dotyczą (rodziców w imieniu dziecka, interesanta). Jakkolwiek brakuje normy prawnej określającej formę zgody na przetwarzanie danych, to w celach dowodowych zasadne wydaje się odbieranie zgody w formie pisemnej. Można wyróżnić podstawowe elementy takiej zgody (tożsamość administratora, cel każdej operacji przetwarzania, rodzaj danych osobowych, istnienie prawa do wycofania zgody).

Wprawdzie zagadnienia związane z projektowaniem konkretnych technicznych i organizacyjnych zabezpieczeń danych nie należą do kwestii teoretycznoprawnych i z tej przyczyny nie mogły być przedmiotem niniejszej opinii, w tym kontekście należy jednak zwrócić uwagę na takie czynniki, jak: stan wiedzy technicznej, koszt wdrażania oraz charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze (art. 24, 25 i 32 RODO). Sposób ochrony danych przetwarzanych w biurze poselskim może być kontrolowany przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Ochrona wizerunku stanowi kwestię odrębną od ochrony danych osobowych i została uregulowana cywilnoprawnie w prawie krajowym. Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej lub jej przedstawiciela ustawowego (art. 81 ust. 1 u.p.a.).

*Beata Bińkowska-Artowicz**

* **Dr Beata Bińkowska-Artowicz**, Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu,
beabinbb@gmail.com